

EVENTYRSKOGENE I GAUPESTEINMARKA

MARKA PÅ SITT BESTE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

VELKOMMEN

TIL EVENTYRSKOGENE

Denne brosjyren kan du bruke til å finne en eller flere av 12 "poster" i Gaupsteinmarka. Postene er ikke poster i orienteringssammenheng, men umerkede områder som illustrerer kjennetegnene for hva uberørt natur er. Veiviser finnes på utbrettkartet, og inne i brosjyren finner du detaljkart og beskrivelse av hver enkelt post. Tanken bak dette prosjektet er å få deg og flest mulig andre ut i marka å bli kjent med eventyrskogene.

Hva er en eventyrskog? Det Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) kaller en eventyrskog er ganske enkelt gammel skog med store opplevelsverdier, med mangfold i trærnes alder og skogens struktur både i bredden og i høyden. Gaupsteinmarka har større sammenhengende områder med gammel skog enn resten av Oslomarka. NOA ønsker at fremtidige generasjoner skal lære seg verdien av hva som finnes i skogen. Det er forholdsvis lett å komme seg frem til postene slik at også barnefamilier skal komme ut i skogen. Vi tror du vil få en fin opplevelse og en forståelse av hvor viktig det er å ta vare på Oslomarkas siste eventyrskoger.

Foto: Gjermund Andersen

Foto: Gjermund Andersen

"Det er blant Oslos beste kvaliteter at naturen ligger tett inn på byen og er tilgjengelig for alle. Det gir naturopplevelser for mange. Disse opplevelsene har også kommende generasjoner rett å oppleve, derfor er det viktig å lage gode rammer for hvordan marka skal forvaltes."

Jens Stoltenberg,
Akers Avis Groruddalen, 2007

INNHold

Velkommen til eventyrskogene	2
Kom følg oss	3
Gaupsteinmarka venter på deg	3
Eventyrskog - de beste markaopplevelsene	4
Kjennetegn for eventyrskog	5
Eventyrskogene i Gaupsteinmarka	8
"Poster" i Gaupsteinmarka	12
Oversiktskart med tegnforklaring	16
Forvaltningen av Oslomarka	18
NOAs marka-arbeid	18

Eventyrskogene i Gaupsteinmarka

Utgiver:
Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA)
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon: 22 38 35 20 (man. – tor. 8–12)
E-post: noa@noa.no www.noa.no

Ansvarlig redaktør: Gjermund Andersen
Redaksjon: Helen Svensson
Trykk: Grefslie, august 2008
Opplag: 2000
ISBN 978-82-90895-30-8

Takk til Sparebankstiftelsen DnB NOR og Akershus Fylkeskommune som har muliggjort denne brosjyren økonomisk.

KOM FØLG OSS...

...inn over dype, grønne mosematter, over koller med kronglefuru og tiurmøkk på stien, under skjørtegraner og eldgamle osper bærer det, innover – i eventyrriket. Skogen veksler, langs myrkanten står kraggskogen tett, avbrutt av noen malmfurer som tålte å "bli våte på beina". Nede i ei frodig li møter vi storskogen, kjempegraner som har funnet sitt drømmested.

Vi trodde vi visste hva skog var, men det var før vi fikk øynene opp, før vi så at all "skog" ikke er skog, slik skogen framstår i vår bevissthet. Det er stor forskjell på skog, på skogen slik naturen stiller den, og slik vi mennesker gjør. Det er stor forskjell på skogen slik vi stelte den før, og slik vi steller den nå. Og på hvor velegnet ulike skoger er til å vekke fantasien og gi gode stemninger og opplevelser.

Stort sett er skogene i ferd med å bli kjedeligere og mindre varierte som følge av mer industrielt skogbruk. Det blir mindre rom for fantasien. Kunne Asbjørnsen greid å gå seg bort en sommernatt på Krokskogen i vår tid? Ville Kittelsen funnet inspirasjon til sine eventyrtegninger? Hvor i Marka kan vi ennå søke skogmystikken og opplevelsen av eventyr? Hvor er de myke, grønne mosemattene, kronglefuruene og skjørtegrana, hvor er gammelskogen, ja hvor er i det hele tatt Markas siste eventyrskog?

Det meste av de spennende skogene som var i Marka før krigen er forvandlet fra å være lysåpne, lettgåtte, varierte og spennende skoger, til å bli et "håndgripelig og beregnelig industrielt apparat, hvis produkter stadig forbedres og forøkes." Skogen er gjort tettere, alt dens rom er fylt opp med like gamle, like store trær som hogges, plantes, ryddes, tynnes og hogges på nytt samtidig over større arealer. Resultatet etter 60 år med industri-skogbruk er at rundt 85% av skogen i Marka er omformet til ensaldrete, kjedelige og biologisk fattige ansamlinger av grantrær, av samme alder og med jevn innbyrdes avstand. Og utviklingen fortsetter: 95% av alle hogstene i Marka fører til enda mer industriskog.

NOAs registrering av eventyrskogene er ment som et hjelpemiddel for å finne fram til de gjenværende uberørte og naturlige områdene i Oslomarka, og for å bidra til en bevisstgjøring om naturkvalitetens betydning for friluftsliv og naturopplevelse. Vi ønsker å vise hvilke opplevelseskvaliteter skogen har og vekke lysten til å gå på oppdagerferd i Oslomarka. I Marka er det noe for enhver: Her er "nyheter" for de fleste, både den erfarne Markatraveren, og for de som tar sine første turer i Marka. Barnefamilien finner områder innen rimelig rekkevidde, mens milslukeren kan farte rundt i Markas indre.

Foto: Gjermund Andersen

GAUPESTEINMARKA VENTER PÅ DEG!

Gaupesteinsmarka starter ca 5 km rett øst for Ski sentrum. Området ligger i grenseområdet mellom kommunene Ski, Enebakk og Hobøl. Det som gjør området spesielt attraktivt for friluftsliv er at det er mye igjen av den gamle, spennende skogen, av eventyrskogene. Her kan du fortsatt oppleve et skogbilde som bare for 70 år siden var dominerende og som nå er i ferd med å bli borte. Området er så lite at du kan gå gjennom det på dagstur, og samtidig så stort at du kan gå på oppdagerferd i dagevis, uten å gå lei. Blir du kjent med eventyrskogkriteriene, og samtidig lærer deg å se forskjellene på eventyrskogene og industriskogene, kan vi garantere deg gode turer i Gaupesteinmarka.

OSLOMARKA

ADKOMST TIL GAUPESTEINMARKA

For å komme til Gaupesteinmarka går det buss (905) fra Ski til blant annet Vestby bro i Enebakk. Flott utgangspunkt for tur til Mjærskogkollen. Fra Oslo går buss 501 mot Enebakk og Lillestrøm bussterminal. Tog fra Ski stopper på Skotbu stasjon (østre linje). Det finnes også parkeringsplasser ved Granerud, Smerta og Tomter. Se også www.trafikanten.no eller ring 177 for informasjon om rutetider.

EVENTYRSKOG – DE BESTE MARKAOPPLEVELSENE

Det vi kaller en eventyrskog er et skogområde som har særlig høy opplevelsesverdi. Begrepet er subjektivt, avhengig av hvilke assosiasjoner vi har til ord som "skog", "opplevelse" og "eventyr". Skal vi registrere områder med verdi for friluftslivet, må vi godta at følelser og identitet er viktige elementer for kvalitetsvurderingen. Likevel tror vi det finnes elementer av felles forståelse, basert på den enkeltes opplevelser i Marka, og som en del av en felles kulturell oppfatning om friluftslivet og Marka. Vi tror at alle som oppsøker eventyrskogene vil være enige om at det er noe eget ved dem. De skiller seg gjerne tydelig ut fra omkringliggende områder fordi de har mye gammel skog og stor variasjon.

Når skogen blir gammel, blir den ofte mer åpen, og da slipper mer lys inn. Noen steder er det dannet åpninger uten trær, eller bare med små trær, andre steder står skogen stor og tykk. Sammen med variasjon i terrenget, som for eksempel søkk, små daler og kanskje en myr eller bekk, gir skogen et godt grunnlag for variasjon i den naturlige "romstørrelsen". Dette kan kanskje sees på som kjernen av kjennetegnene på en eventyrskog. Noen steder kan du se langt inn i skogen, andre steder vekkes nysgjerrigheten av ting du bare kan ane bak ett kratt.

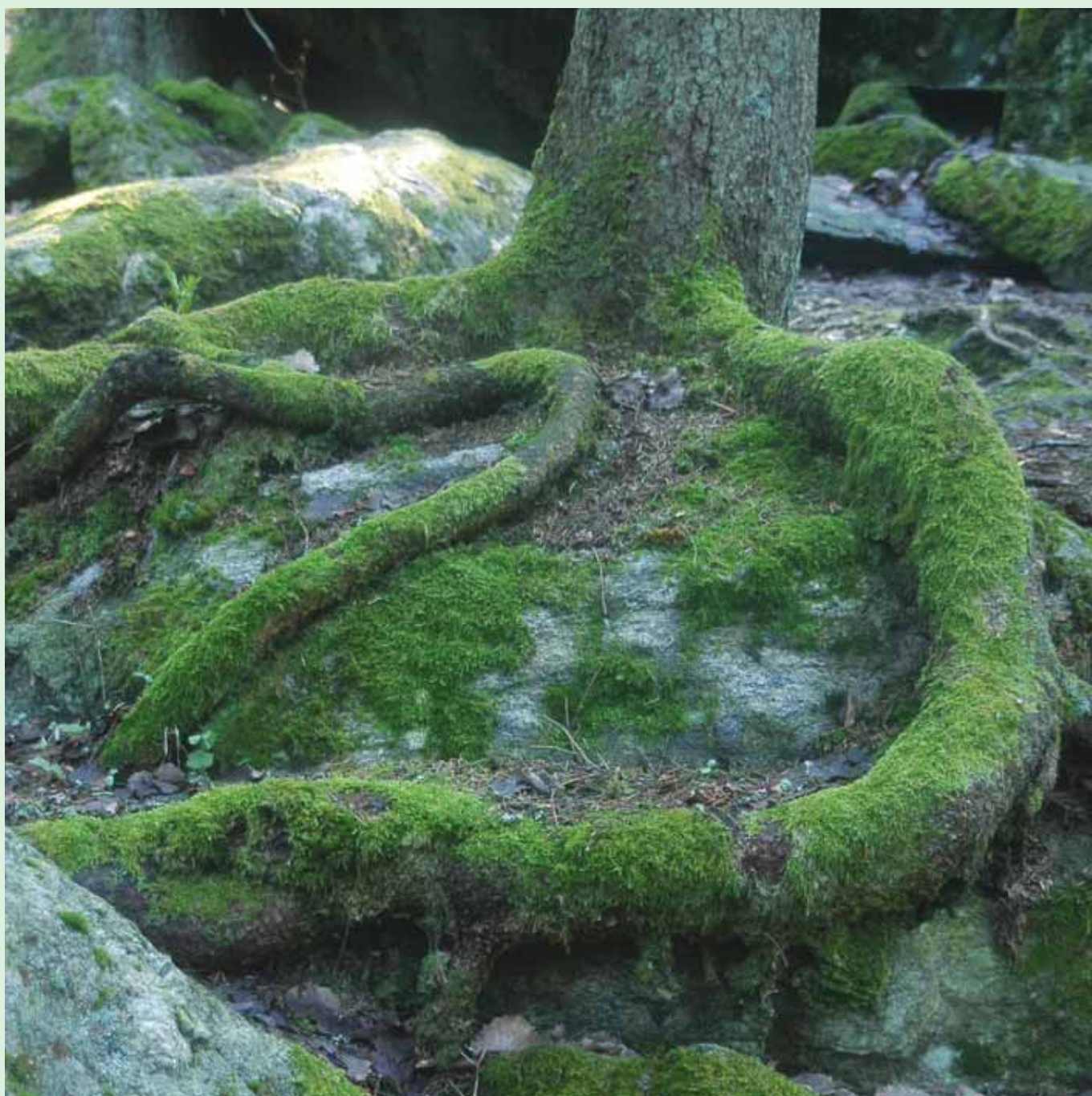

Foto: Gjermund Andersen

KJENNETEGN FOR EVENTYRSKOG

1. GAMMEL, LITE PÅVIRKET SKOG (Grove trær, "kjemper", "majesteter"; "gammelskog")

Det første kjennetegnet på en eventyrskog er at den er gammel og har mange gamle trær.

Alderen på skogen er lettest å se på barken. Glatt bark betyr hurtig diametervekst (ungdom), mens grov, skorpete bark forteller om eldre trær. Størrelsen på et tre er ikke nødvendigvis i samsvar med alderen. Et undertrykket tre med 15 cm diameter kan være eldre enn et stort tre som har hatt fri bane og hurtig vekst.

LITE PÅVIRKET SKOG

Foto: Gjermund Andersen

2. UBERØRT OG NATURLIG (“naturskog”, “urskogpreget”, “opprinnelig”)

Friluftsfolk ønsker at landskapet skal være preget av natur. Uberørthet i skogen framstår som en dyp kontrast til byen og det menneskeformede landskapet. Elementene i et naturlig miljø opptrer gjerne som et harmonisk hele. Folks reaksjoner mot hogst og inngrep er et uttrykk for ønsket om å kunne få oppleve skognaturens mer uberørte eller naturlige preg.

Kjennetegn på naturlig skog er blant annet en variert alderssammensetning, en del døde trær (stående eller liggende, gadd eller læger), og rikt lyng- og busksjikt.

UBERØRT OG NATURLIG

Foto: Gjermund Andersen

3. VARIASJON OG MANGFOLD (Rikt/artsrikt, mangfoldighet av arter, sammensatt skog, flersjiktet og fleraldret skog)

Våre sanser tiltrekkes av kontraster i skogen og langs stien vi går på. Variasjon i treslag, tetthet og trestørrelse bidrar sterkt til hvordan skogen oppleves, og hvordan skogen former ulike “rom”. Mangfold i undervegetasjonen, topografi og landskap er også viktig å vurdere. Slik sett kan en ren granskog være svært variert, dersom trærne er av ulik alder og størrelse.

VARIASJON OG MANGFOLD

Foto: Gjermund Andersen

Selv om den plantete ungsbogen virker grønn på avstand, har det foregått en enorm forvandling fra den opprinnelige skogen: Fra en skog med stor variasjon i størrelsen på, avstanden mellom og utformingen av trærne, til en ensformig, ensaldret planteskog. Trærne er like gamle, står i omtrent lik innbyrdes avstand og hogges før skogen rekker å få et visuelt særpreg eller utvikle andre særlige opplevelsesverdier. Derfor leter vi etter eldre skoger, som ikke tidligere er behandlet med flatehogst.

4. VILT (“Bjønnelende”/“gaupelende”, brattlende, stupbratt, dramatisk, spennende, “vilt”; vide utsyn, rundskue)

Bratt og dramatisk terreng. Stup og rasmark. Ujevnt lende med dype søkk og bratte åser. Store spenn i berggrunnen som skaper spenning. På toppen av brattlende er det ofte fin utsikt.

VILT

Foto: Gjermund Andersen

Foto: Gjemund Andersen

ROMOPPLEVELSE

5. ROMOPPLEVELSE

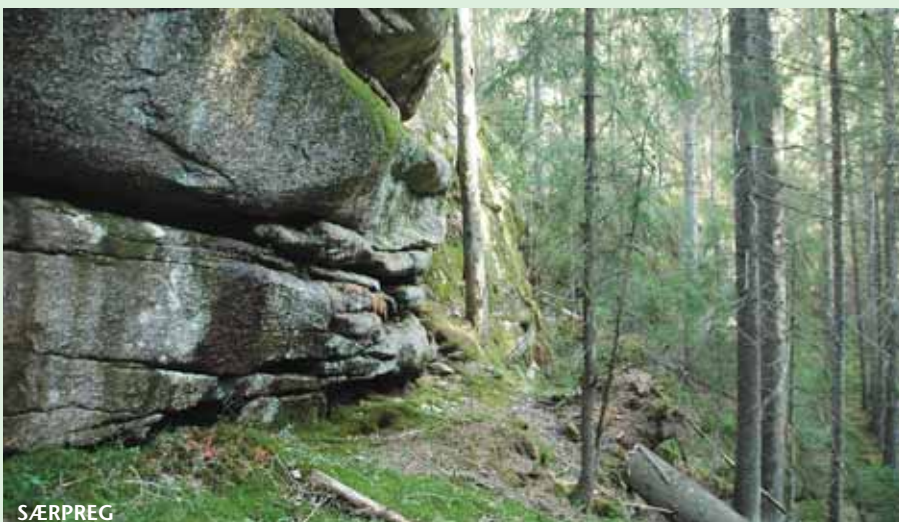
(Lukkede skogrom, glenner, lysninger i skogen, tykninger, skogomkransede åpninger, (myrer og tjern) i skogen)

Følelsen av å gå inn i skogen, å gå mellom trærne gir en viktig innfallspunkt til opplevelsen. Når vi går på en sti, er vi inne i et "rom", med et gulv av jord og stein, barnåler, mose og lyng. Trær og busker utgjør vegger og tak. Rommet veksler tydelig etter hvert som vi beveger oss i skogen. Det åpner og lukker seg for oss, og spenning oppstår når vi bare kan ane hva som befinner seg bak neste sving. Noen stier går oppe på åser og rygger som gir oss utsikt over landskapsrommene. Myrer og sjøer gir mulighet for oversyn, i tillegg til at lysforholdene endres. Romfølelsen kan være i stor og liten skala, fra enorme landskapsrom til rommet mellom to steiner. Også menneskeskapte åpninger i skogen, som setervoller, Markaplasser og små glenner i skogen kan være flotte opplevelser av rom.

6. SÆRPREG

("Makeløst", enestående, sjeldent, stemningsskapende, drømmeaktig, avsides, bortgjemt)

Har stedet eller området egenart? Finnes det elementer eller et totalinntrykk som gjør at du med en gang kan se på et bilde, og uten snev av tvil si at det er nettopp det området? Det kan være bergknauser, storslagen utsikt, særegne trær, varder eller andre ting som bare finnes der.

SÆRPREG

Foto: Gjemund Andersen

7. VANN OG VÅTMARKSOMRÅDER

(Bekker, elver, vannsig, sjøer, vann, tjern, putter, fosser og stryk)

Lyden fra surklende myrer og klukkende bekker. Vannfallet strømmer, fosser og bruser. Lenger ned risler bekken roligere gjennom skogen og vannet samles i tjern. Tjernet er et mål, både for vannet og for oss. Vi kommer dit gjennom skogen og vet plutselig at vi er fremme. Vannet har lyder og skaper bilder. Vannet skaper rom og liv.

VANN OG VÅTMARKSOMRÅDER

8. MINNER OM TIDLIGERE TIDERS VIRKSOMHET

(Kulturspor, kulturminner, "historisk dybde", Markaplasser, setre, fløtningsanlegg, hustuffer, hesteveier, dyregraver, kølamiler ...)

Spor etter tidligere tiders virksomhet er viktige innslag i vår opplevelse og i vår identifisering i eventyrskogen. Miljøelementer som er bærere av historie på det personlige plan ("mitt tre" etc.) så vel som på det kollektive plan (kulturminner etc.) gjør at vi føler fortiden tilstede i nåtiden, at vi er forbundet med det forgangne gjennom noe ytre som forblir det samme gjennom alle forandringene.

MINNER OM TIDLIGERE TIDERS VIRKSOMHET

Foto: Gjerlund Andersen

9. FANTASIEGGENDE, SPENNENDE OG TROLSK

("Makeløst", enestående, sjeldent, overraskende, uventet, merkelig, forbausende, stemningsskapende, drømmeaktig, "Kittelsensk", fredelig, avsides, bortgjemt, hemmelighetsfullt)

Er det noe ved stedet som pirrer fantasien? Rare figurer, lukkede "rom", uoversiktlige kløfter osv. Særpregede trær og trolske silhuetter av skog – "kronglefuruer" og "skjørtegran". Inspirert av eventyrillustrasjonenes bildeverden; uorden, dunkelhet, veltede trær, naturkreftenes virkning og tidens tann, gir bilder fra Marka fra før flatehogstens tid.

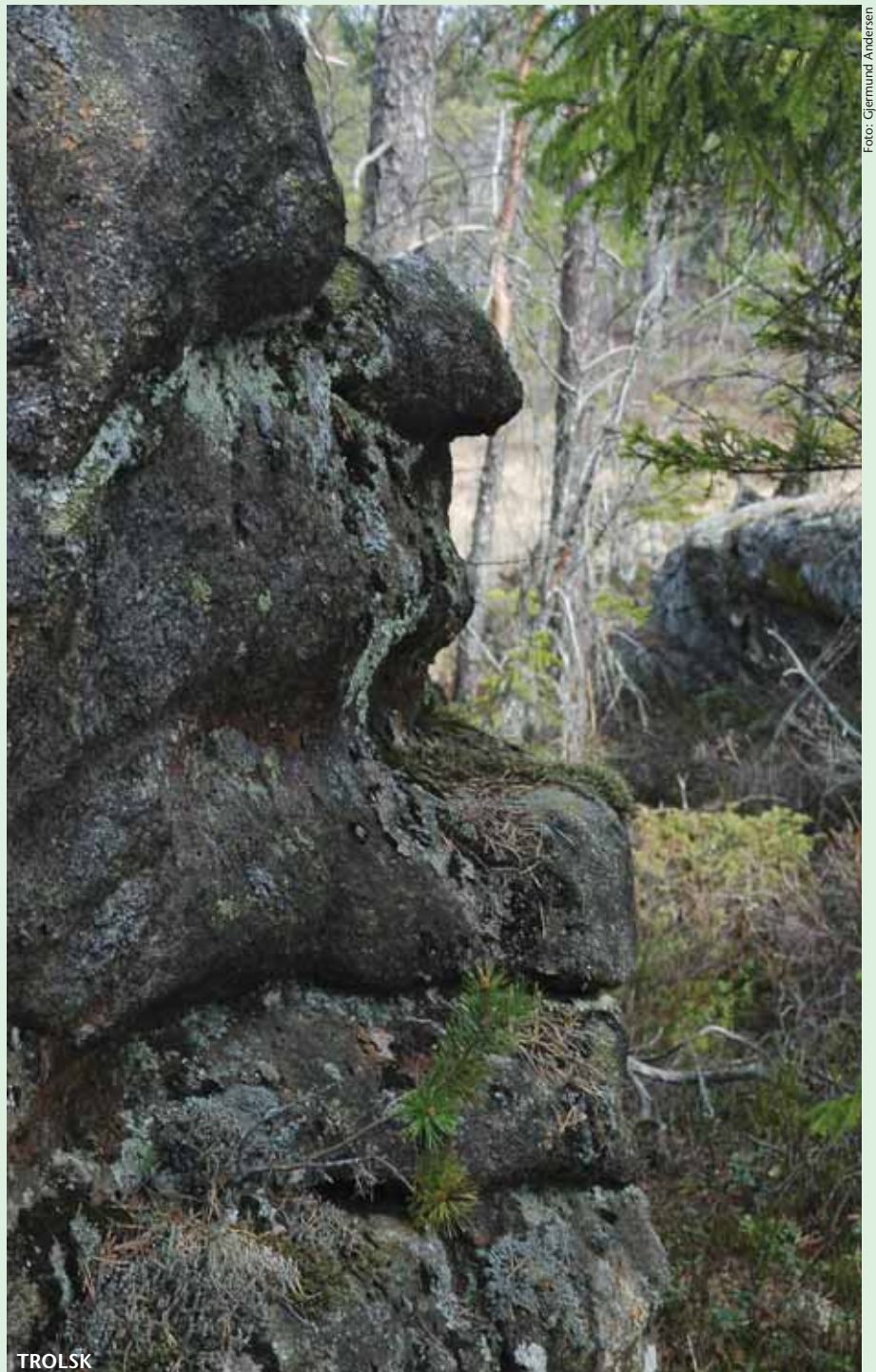

Foto: Gjerlund Andersen

TROLSK

EVENTYRSKOGENE I GAUPESTEINMARKA

Alle eventyrskoger er gammel skog som skiller seg ut fra omkringliggende yngre skog. I Oslomarka utgjør dette mellom 5 og 8 %. Det er disse områdene vi (NOA) "jakter" på når vi registrerer eventyrskog. Kjerneområdene er områder som skiller seg ut og er meget verdifulle og opplevelsesrike.

Mjærskogkollen er med sine 300 m.o.h. Gaupesteinmarkas høyeste ås. Toppartiet og den bratte østhellingen mot Mjær er et kjerneområde med høy opplevelsesverdi. På selve toppen og sørover er området avgrenset langs blåstien.

Bortsett fra et mindre hogstfelt i søkket rett øst for toppen, er Mjærskogkollen kledd med gammel skog uten synlige tegn på nyere inngrep. På den stedvis blankskurte og skrinne toppen dominerer furua, mens grana overtar i søkk og i liene. I bratta ned mot Mjær er det innslag av mange slags lauvtrær. Skogen har stor variasjon i alder og sjiktning. Terrenget veksler mellom rolige former på toppen til bratte hufs og bekkesøkk. Området virker således både naturlig og meget variert og mangfoldig.

Både terrenget og skogen nede i østhellinga bidrar til å "bygge" mange rom av forskjellig størrelse. På toppen, og på flere punkter i terrenget er det flott utsikt i flere retninger.

Mjærskogkollen

Foto: Gjermund Andersen

Mjærskogtjern er en liten perle vest for Mjærskogkollen, med gammel blandingsskog på tre kanter og åpen myr mot sør. I et for øvrig vannfattig område bidrar Mjærskogtjern til en viktig variasjon og er et naturlig rastested.

I området mellom Mjærskogkollen, Brennåsen og ned mot grensa til

Østfold er det for øvrig en rekke partier med eldre skog i en spennende mosaikk. Disse skogene har mange av eventyrskogens kjennetegn, og vil bli stadig mer spennende, dersom de får lov å bli eldre. Imidlertid er området ispedd en del ungskoger, og flere nyere hogster skjemmer randsonen.

Området fra Høgesset/Søretjern og sørøstover til Høgkollen er et sammenhengende gammelskogsområde, med en vestlig utløper mot Bjerkebekk, og nordøstover, langs Rustadelva. Inne i dette området ligger det tre kjerneområder av svært høy verdi:

Fra Høgessets skrinne furuskog og rett østover går en meget spennende gradient ned i det tjukkeste gransøkket i øst. På få meter har man hele barskogens variasjonsrikdom, fra kronglefuruer i knastørt lyng- og lavterreng til irrgrovt mosedekke og storskog nede ved bekken. Bratte sva gjør terrenget spennende. Nede i søkket får vi en sterk romfølelse og flere steder er det så vi bare venter at risen skal komme ut av bergveggen.

Mjærskogtjern

Foto: Gjermund Andersen

Foto: Helen Svensson

Høgesset

Rustadelva

Gaupesteinåsen, ned til tjukk gran-skog under stupkanten i sydvest.

Høgbråten vest er åspartiet som strekker seg fra Gaupesteinområdet og sørøstover. Her finner vi et digert felt med variert og til dels veldig gammel furuskog, brutt opp av rike søkk med gran og grov osp. Helt spesielt er myrsøkket øst i kjerneområdet, som ender opp i en vill bergslukt med bratte bergvegger og grov skog. Flotte mosematter i dalbunnen, med overgang via blåbærlyng og røsslyng til reinlav i den tørre furuskogen. Her er det trolsk, særpregt, stedvis vilt. Naturlig, variert og mangfoldig. Flott!

Abbortjern – Vangsåsen byr på et meget variert skogbilde, fra søylehaller og grovvokst ospeskog til skrinn og mager furuskog på toppene. Mange umerkede, men velgatte stier vitner om en trofast supportergjeng. Søkket fra Vientjern og nordover har tung granskog. Øst for traktorveien går en flott gammel blåmerket sti, med vitnesbyrd om friluftslivets tradisjoner på stedet. Østover fra Vientjern går en umerket sti til Engskula og videre nordover til området rundt Gaupesteinhytta. Fra den lysåpne blandingsskogen på toppen av Vangsåsen kan en se til Blefjell og Jonsknuten ved Kongsberg.

Søkket drenerer nordover gjennom **Rustadelva**, en spennende og vill bekkeløft, med stedvis meget grov skog, oversvømte myrområder og bratte stup og bergvegger. "Romstørrelsen" i skogen og terrenget veksler stadig langs elva.

Fra dette søkket går kjerneområdet over de nordligste delene av Orremosan og ned i neste søkk. **Orremosan** er typisk for alle de store myrområdene i Gaupesteinmarka – den nordligste delen er den mest uberørte, og utgjør et markert landskapsrom.

Gaupesteinåsen, med selve **Gaupesteinen**, er det naturlige turmålet for mange, og det er lett å forstå. Den digre Gaupesteinen som danner grensepunkter mellom Ski, Enebakk og Hobøl, og hele miljøet rundt denne er noe av det mest særpregede i Marka. Både kjempegjenger, varmekjære hassel- og lindetrær og meget spennende bergformasjoner gjør stedet mystisk og trolsk. Gaupesteinen ligger på en gedigen fjellhulle, med et sammenhengende brattheng på sørvestsiden og bratte åser opp mot nord og øst. Området er meget variert, fra furukoller på

Orremosan

Bergvegg ved Gaupesteinåsen

Foto: Gjermund Andersen

Høgbråten vest

Foto: Helen Svensson

Vangsåsen

Bergerudåsen – Tyrhjellen er et mindre åsparti sørøst i Gaupesteinmarka. Området deles nesten i to av tidligere hogster fra nord og sør. Det er mye vindfall i nordhellingene ned mot det tidligere hogstfeltet. I den østre delen er det stedvis mye gras i undervegetasjonen, til avveksling fra lyng og mose. Her finner vi også ett av de mest markerte og vakre søkkene i Gaupesteinmarka, trangt og vilt, med grovvokst gran og varmekjære trær som hassel og lind. I sørskråningen er det mange hyller og småsøkk som strekker seg gjennom fine blandingskoger av gran og furu, med rike innslag av ulike lauvtrær. Sør i Bergerudåsen er det flott å sitte og se ut over kulturlandskapet.

Helt sør i Gaupesteinmarka finner vi **Bjørnåsen**, som stikker opp sør for Vientjern. Toppartiet består av mye naturlig og plukkhogstpreget, gammel skog. En del furu på kollene, men mest gran, med bra variasjon i både horisontal og vertikal struktur. I de sørlige delene er det noe mer lauv. Gamle stier og hesteveier går gjennom området.

Foto: Gjermund Andersen

Bergerudåsen – Tyrhjellen

Foto: Gjermund Andersen

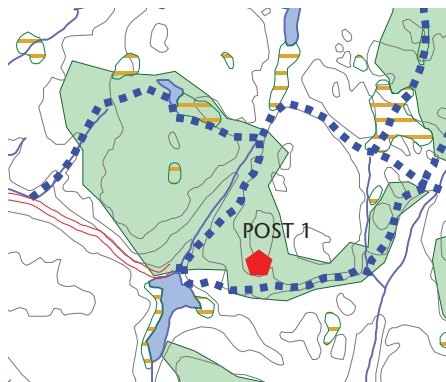
Bjørnåsen

"POSTER" I GAUPESTEINMARKA

Nedenfor får du beskrivelsen av 12 "poster" eller spesielle steder der vi mener eventyrskogen framstår ekstra tydelig. Lukk opp sinn og sanser, og la stedene tale til deg. Oppsøk dem gjerne i ulikt vær, tider på døgnet og forskjellige årstider. Selv om stedene er de samme, kan du få veldig forskjellige opplevelser fra gang til gang. God tur!

POST 1

Vangsåsen vest

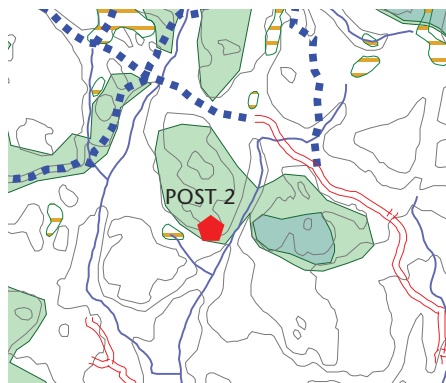
Fra umerket sti nordvest for Vientjern opp langs skrinne svaberg der furua trives godt. Før stien går gjennom en trang "korridor" av granskog er det vid utsikt mellom trærne. I horisonten aner vi Blefjell på godværsdager. Lyng og furuskog med innslag av gran i søkk med rikere jordsmonn. Et spennende sted ikke langt fra den blåmerkede stien.

Foto: Gjermund Andersen

POST 2

Utsiktpunkt på Bergerudåsen

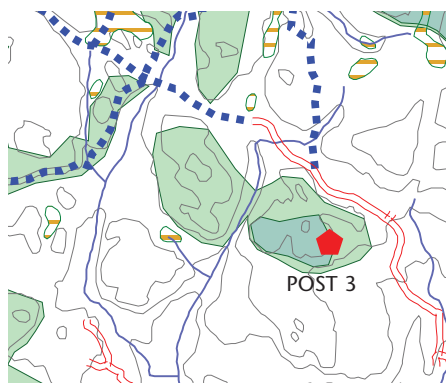
På vandring på spennende hyller i terrenget og ut igjennom vennlig lysåpen furuskog, finner du et fint utsiktpunkt fra Bergerudåsen. Her har du vidt utsyn mot et kulturlandskap med små jorder og gårder. Skogen på hver side danner et markert rom. Spennende bratte stup ned mot jordene.

Foto: Gjermund Andersen

POST 3

"Trolldal"

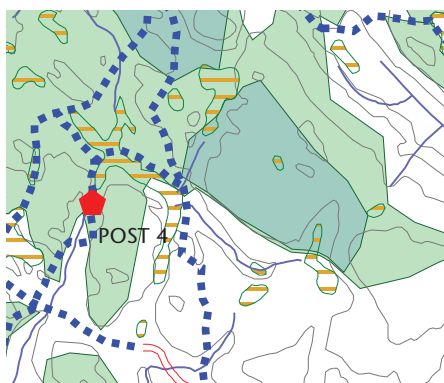
Vest av Tyrihjellen er et åsparti med vill topografi som danner små landskapsrom. Her får du ly av store grantrær mellom mosedekkede stupbratte bergvegger. I dalbunnen står lind og hassel og vitner om at her kan være varmt. Überørt natur med bratt terreng som er spennende å klatre i. Store mosekledd steiner gir rom for fantasien når tåken ligger lavt. Ta gjerne en pause her og bruk tiden til ettertanke og undring.

Foto: Gjermund Andersen

POST 4

Vill ur sør for Høymyra

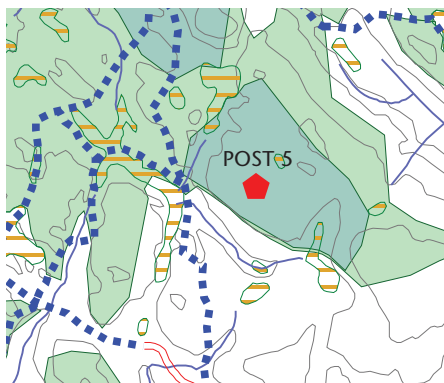
Dramatisk søkk med uberørt skog og store steinblokker inntil en stupbratt fjellknaus. I nord går søkket over i myr, med gammel skog på begge sider. Gå gjerne inn mellom steinene eller ned til vannpytten. Når det er fuktig renner vann ned mellom steinene. Hva minner lyden deg om?

Foto: Hålen Svensson

POST 5

Furukolle med gransøkk nord for Gaupesteinhytta

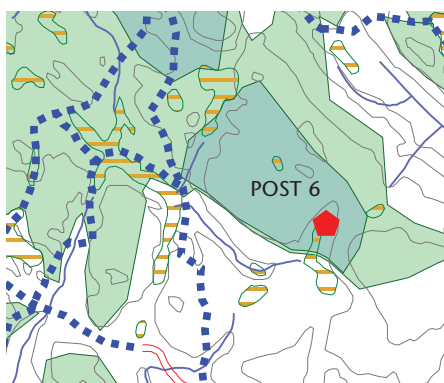
Uberørt og naturlig langstrakt furukolle med stor avstand mellom trærne. Et rutenett av dype søkk og sprekkedaler gir området villmarkspreg. Avstanden mellom trærne er stor slik at vi kan se langt. Mellom trærne i gransøkkene går vi på myke "gulv" i lukkede rom med trekrøner til tak. Stopp og lytt! Hører du vinden suse i trærne?

Foto: Gjermund Andersen

POST 6

Vilt og vakkert vest for Høgbråten

Spennende søkk som er uberørt og naturlig. Mosedekket bakke veksler med trange dalsøkk og bratte fjellskrenter som gir romfølelse. Furukollen på vestsiden av søkket slipper inn lys på ettermiddagen. Noen steder er det mye vann og våte myrer i søkket, slik at klatring må til for å komme videre. Bruk gjerne litt tid her og se deg omkring. Spennende område med mange ulike former i terreng og vegetasjon.

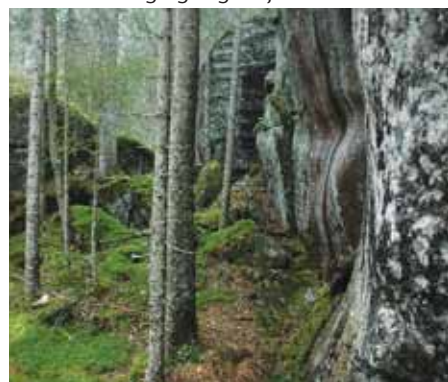

Foto: Gjermund Andersen

Foto: Gjermund Andersen

POST 7

Mjærskogkollen

Med sine 300 m. o. h. er Mjærskogkollen det høyeste punkt i Gaupesteinmarka. På toppen finner du et gammelt kartmålingstårn som dessverre ikke lenger går å klatre opp i. På skrenten mot sør-øst er det utsikt mot Mjær og Lysern. Stien syd for toppen er vår post. Folk har ferdes her i lang tid. Det er variasjon i terreng med innslag av gran og furu langs stien. Her finner vi også steiner som det vokser mose og små trær på. Dette er et særpregede område. Se på bildet. Kjenner du deg igjen?

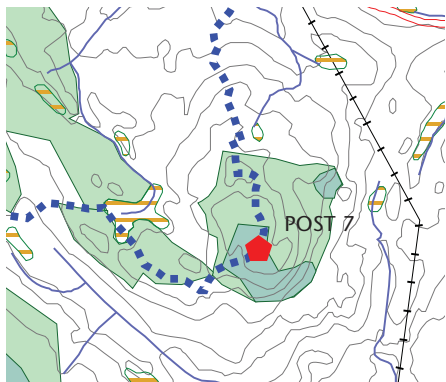

Foto: Gjermund Andersen

POST 8

Trollskap ved Gaupesteinen

Gaupesteinen er et knutepunkt med stier som kommer inn fra alle kanter. Forbi den store steinen gikk "Gaupeteinrennet" en gang i tiden. Sagnet forteller at selveste Dovregubben kom sør-øst for å ordne opp i en grensetvist mellom høvdinger i Tomter og Follo. Han plasserte huset sitt under Gaupesteinåsen for å vise hvor grensa skulle gå. Gaupesteinen markerer grensen mellom Ski, Enebakk og Hobøl den dag i dag. Under steinen ligger en gjestebok som vi kan skrive oss inn i. Hvis du kommer den blåmerkede stien fra sør, ser du den stupbratte bergveggen på lang avstand mellom trærne. Da vet du at snart er du fremme. Vel oppe fra søkket ser du Gaupesteinen der den ligger ved siden av grove grantrær under Gaupesteinåsen. Gaupesteingrana er over 200 år. Da grana var ung var stammen slett. Med tiden har barken blitt grov og skorpete. Mye har skjedd siden den gangen grana begynte å spire.

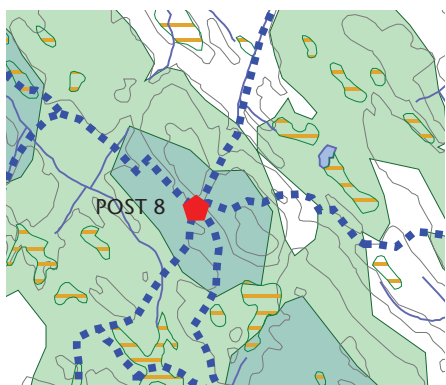

Foto: Gjermund Andersen

Foto: Helen Svensson

POST 9

Det bortgjemte Mjærskogtjern

Et lite bortgjemt tjern som ligger i nordenden av en bevokst myr. På vei ut av skogen åpner landskapet seg ved det lille tjernet og gir oversikt og romfølelse. Skogen rundt tjernet er gammel og variert. Et uberørt og naturlig område som byr på pausemuligheter ved nordenden av vannet.

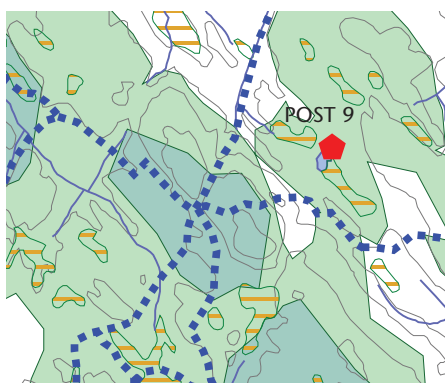
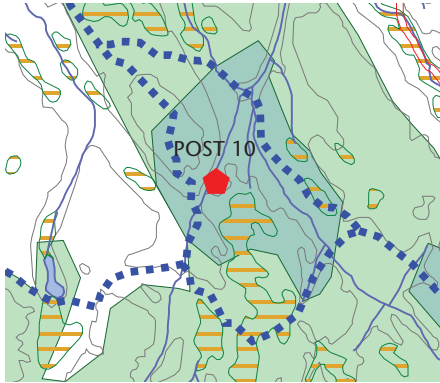

Foto: Gjermund Andersen

POST 10

Variert sørøst for Høgesset

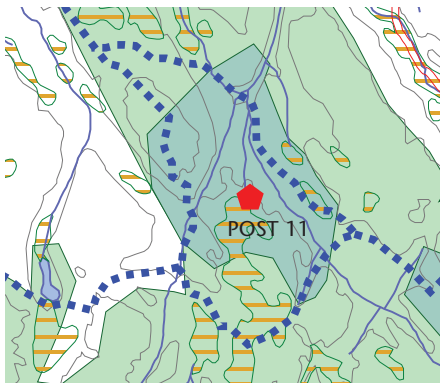
I bunnen av Høgesset følger du umerket sti til bekken. Bratte stup i gaupelendt terreng opp mot Høgesset. I bunnen av dalen flyter bekken sakte frem og her trives myggen godt! Langs bekken går vi på myke mosematter mellom grove grantrær. De høye trærne skygger for solen. Dempet belysning gir rom for fantasien. Flyttblokker og ur forsterker skogsinteriøret, og gir et vilt og variert preg.

Foto: Gjermund Andersen

POST 11

Åpent landskapsrom Orremosan nord

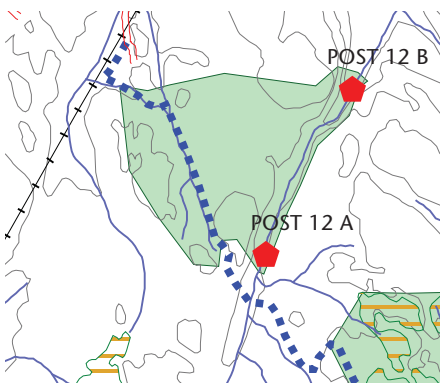
Et uberørt og naturlig myrområde med lange slake furukoller mot øst. Tett skog mot vest. Foran oss åpner det store landskapsrommet seg. På en "odde" nordøst i myra kan det hende at du finner en steingubbe. Se bilde under eventyrskogskjennetegnet! På slutten av andre verdenskrig tok motstandsbevegelsen imot våpenslipp her før utstyret ble fraktet ned bekken til hemmelige lager nær bebyggelsen.

Foto: Heleen Svensson

POST 12

Sagstudalen. Minne om tidligere tiders virksomhet

Nord i Sagstudalen finner vi steinsøyler til en oppgangssag (A) som sluttet å sage tømmer for over hundre år siden. Sakte men sikkert har skogen tatt tilbake området. Sørover langs bekken over steiner og døde trær går ferden mot demningen (B). Kanskje du må krype under en stor stamme og hoppe over bekken ett par ganger i løpet av turen. Skogen er uberørt og naturlig og har villmarkspreg. I den nordre og midtre delen er det gammel granskog. Her finner du død ved av både gran og bjørk. I et parti med gammel bjørkeskog ser du en kile med ung ufremkommelig granskog på den andre siden av bekken. Her ser du den markante forskjellen på gammel skog og ung industriskog. Det er lett og ferdes igjennom den gamle skogen, mens det er nesten umulig å komme seg frem i den plantede ungskogen. Demningen (B) finner du i tett granskog sør i bekken. Tenk at for hundre år siden fantes det ikke skog her. Her ble vannet demmet opp og sluppet ned i bekken når oppgangssaga skulle brukes. Den bratte mosekledd bergveggen mot vest er et spennende område.

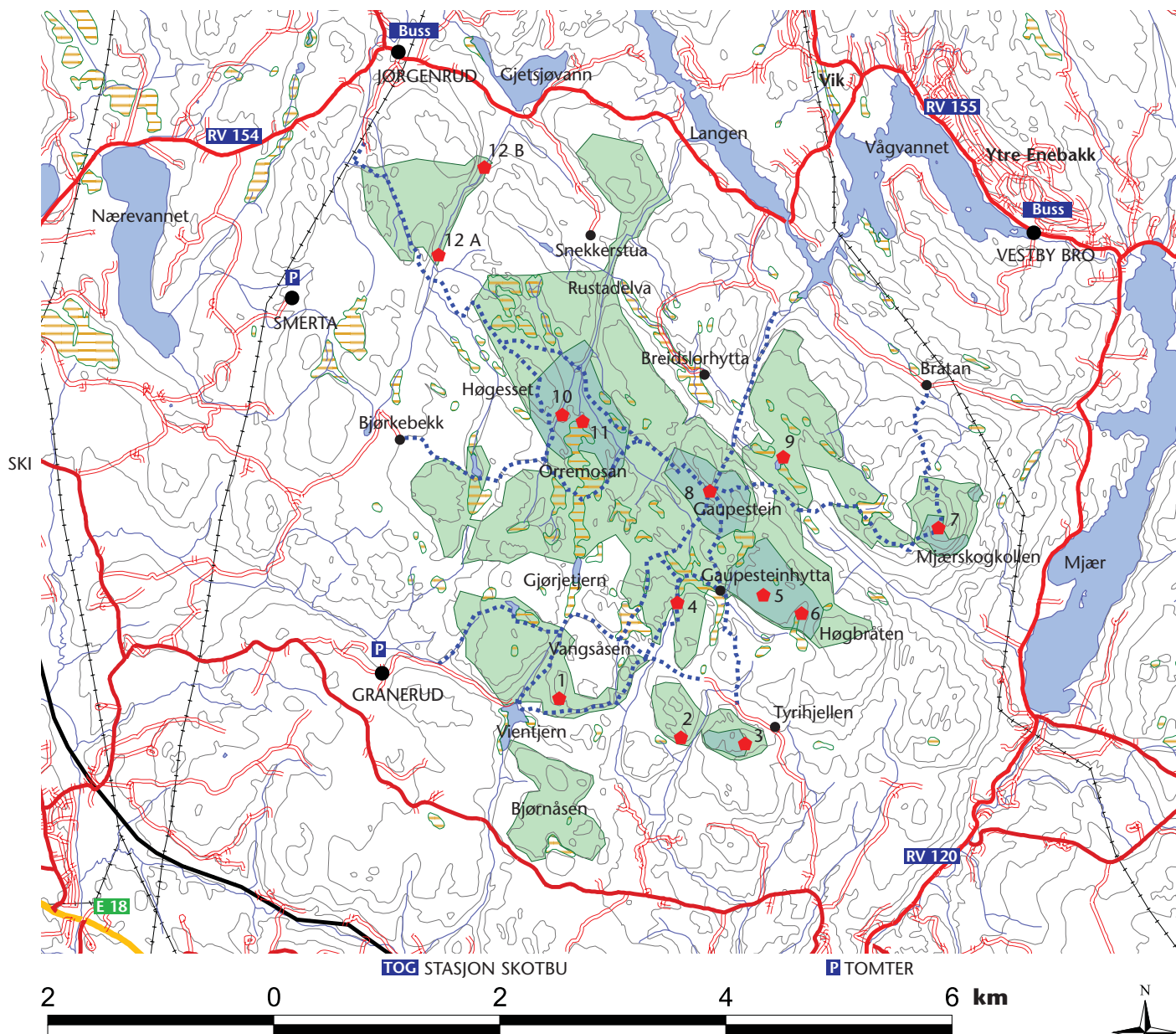

Foto: Stein Kristian Martinsen

Foto: Gjermund Andersen

GAUPESTEINMARKA

ADKOMST TIL GAUPESTEINMARKA

For å komme til Gaupsteinmarka går det buss (905) fra Ski til blant annet Vestby bro i Enebakk. Flott utgangspunkt for tur til Mjærskogkollen. Fra Oslo går buss 501 mot Enebakk og Lillestrøm bussterminal. Tog fra Ski stopper på Skotbu stasjon (østre linje). Det finnes også parkeringsplasser ved Granerud, Smerta og Tomter. Se også www.trafikanten.no eller ring 177 for informasjon om rutetider.

Vi oppfordrer deg til å se nærmere på skogene du passerer på dine turer. Hva liker du? Ser du mye av det vi presenterer for deg i denne brosjyren, eller er det ensaldret ungskog eller kratt som møter deg? Det kan være lurt å ta med seg et kompass for å finne riktig retning. Dugelig niste gjør at du ikke behøver å dra hjem så kjapt hvis du blir bergtatt! Husk at skogen er sårbar og ta med deg alt søppel hjem igjen. Vi anbefaler godt skotøy da det kan være fuktige partier på turen.

FORVALTNINGEN AV OSLOMARKA - MARKALOVEN

Forvaltningen av Osloomarka omfatter to hovedspørsmål som skal inngå i den nye Markaloven: Bevaring av Markas grenser, og bevaring av Markas kvalitet for friluftsliv.

Gjennom den nye Markaloven vil markagrensene gis en vesentlig bedre beskyttelse og tilgrensende utbygging gjøres vanskeligere enn tidligere. Loven skal omfatte de områdene som tradisjonelt omfattes av Marka-begrepet. Naturvernforbundet og de andre Markaorganisasjonene har i tillegg fremmet krav om at en rekke områder med bymark-funksjon tas inn under lovens bestemmelser.

NOA har også fremmet krav om at skogbruket i Osloomarka underlegges den nye Markaloven. Det er i hovedsak skogbruket som former omgivelsene og gir rammer for opplevelse i Marka. NOA har gjentatte ganger påvist at Osloomarka drives utelukkende industrielt og dermed sterkt forringer opplevelseskvaliteten av skogen. Til tross for 30 år med egne forskrifter for skogbruket i Osloomarka, greier ikke forskerne å påvise forskjeller mellom skogtilstanden i Marka og skogtilstanden i landet for øvrig. Så mange som 95 av 100 hogster som gjennomføres i Marka gir industriskog i framtiden.

Skogbruksloven med forskrift har spilt fallitt og må etter Markaorganisasjonenes mening erstattes med egne regler i den nye Markaloven. Hensynet til friluftsliv og naturopplevelse må ha forrang framfor maksimalt økonomisk overskudd av skogsdriften. En Markaforskrift som er hjemlet i skogbruksloven, som er en ren næringslov, vil kun gi næringsdrift første prioritet.

Foto: Gjermund Andersen

I tillegg til at skogbruket må underlegges en egen Markalovgivning, mener NOA at det er svært viktig å lovfeste et varig vern av områder av hensyn til friluftsliv. En slik hjemmel har vi ikke i dag. Videre ønsker vi en betydelig begrensning av fritidskjøringen med bil i Marka og klare forbud mot unødvendig motorferdsel i terrenget. Dette gjelder både rekreasjonskjøring og nytte-/ næringskjøring.

MARKAORGANISASJONENE HAR PRESENTERT FIRE KRAV TIL MARKALOVEN

Vi krever en Markalov som:

- gir varige, sikre grenser mot utbygging
- sikrer Markas kvalitet for friluftsliv og naturopplevelse
- gir adgang til å fredede områder for friluftsliv
- samler alle sider av forvaltningen i ett regime, også skogbruk o.a. næringsvirksomhet

NOAs MARKAARBEID

I tillegg til å registrere og sikre Markas siste Eventyrskoger, jobber Markagrappa i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) særlig med Markas opplevelsesverdier, skogbruket og bevaring av natur- og kulturverdier i Marka. NOA har framfor noen stått på barrikadene for å få vernet områder i Marka etter naturvernloven, og for å få en lovhjemmel for områdevern av hensyn til friluftsliv.

NOA er ferdige med å registrere eventyrskoger i Gaupsteinmarka. Kanskje du har din egen eventyrskog ett annet sted i Sørmarka? Vil du være med å registrere eventyrskog? Ta gjerne kontakt med oss!

NOA har et aktivt lokallag i Ski. De jobber blant annet med vern av Gaupsteinmarka og registrering av biologisk mangfold.

Hobøl og Enebakk har ikke aktive lokallag.

For mer informasjon:

www.noa.no

www.osloomarka.no

www.gaupsteinmarka.no

SØRMARKAS VENNER

Sørmarkas Venner er en interesseforening for bevaring av Sørmarka som natur- og friluftsområde. Sørmarka består av Gaupsteinmarka, Skimarka, Nøstvedtmarka, Holstadmarka, Grønliåsen og Svartskogmarka.

Se også www.sormarkasvenner.no.